

KLAGANDE

Ricoh Sverige AB, 556228-8851

Ombud:
Advokat Carl Norén
Kastell Advokatbyrå AB
Box 7169
103 88 Stockholm

MOTPART

Riksdagsförvaltningen
100 12 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 15 maj 2014 i
mål nr 5681-14, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten bifaller överklagandet och förordnar att den förnyade
konkurrensutsättningen med dnr RDF 1142-2013/14 inom området
Dokumenthantering 2012 – Skrivare, multifunktionsmaskiner (MFP),
programvaror och tjänster, 96-16-2012, ska göras om.

YRKANDEN M.M.

Ricoh Sverige AB (Ricoh) yrkar att den förnyade konkurrensutsättningen ska göras om. Till stöd för sin talan åberopar Ricoh vad bolaget tidigare anfört samt tillägger bland annat följande.

Kravet på att de aktuella multifunktionsmaskinerna, nedan benämnda maskinerna, ska vara kompatibla med en drivrutin från Konica Minolta är varken tillåtet enligt ramavtalet eller 5 kap. 7 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. Vid förnyad konkurrensutsättning är det tillåtet att precisera antalet varor, att ytterligare specificera den vara eller tjänst som önskas samt att precisera tidsåtgången för en tjänsts utförande, leveranstid, leveransplats eller pris. Det är däremot inte tillåtet att utöka ett krav från att en produkt ska vara möjlig att integrera i en befintlig miljö till att produkten måste integreras i den befintliga miljön på ett visst sätt.

Enligt 6 kap. 4 § LOU får tekniska specifikationer inte innehålla hänvisningar till varumärke om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Förvaltningsrätten har funnit att kravet på att maskinerna ska vara kompatibla med en drivrutin från Konica Minolta inte avser själva föremålet för upphandlingen. Denna bedömning är felaktig eftersom kravet är ett obligatoriskt krav som måste uppfyllas för att ett anbud inte ska förkastas. Dessutom gäller bestämmelsen i 6 kap. 4 § LOU alla hänvisningar i tekniska specifikationer, inte bara hänvisningar som avser själva föremålet för upphandlingen. Genom kravet på att maskinerna ska vara kompatibla med drivrutinen från Konica Minolta har Konica Minolta gynnats.

Det uppställda kravet är inte heller förenligt med proportionalitetsprincipen i 1 kap. 9 § LOU. Att Ricohs maskiner skulle kunna infogas i den befintliga miljön med en gemensam drivrutin måste anses utrett. Arbetet med installationen av en sådan drivrutin skulle ta mellan två och tre timmar och

skulle inte medföra något merarbete eller andra olägenheter för Riksdagsförvaltningen eftersom arbetet skulle kunna utföras kostnadsfritt av Ricoh vid en tidpunkt då Riksdagsförvaltningens verksamhet inte störs. Dessutom måste även en drivrutin från Konica Minolta uppdateras kontinuerligt. Ett mindre ingripande alternativ hade varit att ställa ett krav på att maskinerna ”ska ha en gemensam drivrutin som fungerar med Riksdagsförvaltningens befintliga maskinpark”. Med ett sådant krav skulle det eftersträvade syftet ha kunnat uppnås ändå. Den negativa effekt som det nu aktuella kravet får är att inga andra maskiner än Konica Minoltas kan offereras. Konkurrensen blir således helt begränsad och uppfyller inte något syfte som inte kan uppfyllas om kravet i stället skulle avse en gemensam drivrutin. Även om ett krav på en gemensam drivrutin innebär merarbete eller andra olägenheter skulle merarbetet eller olägenheten inte vara större än att låta antagen leverantör under två till tre timmar installera en gemensam drivrutin. Satt i proportion till följderna att förkasta samtliga anbud som offererar andra maskiner än Konica Minoltas är detta merarbete helt försumbart. De negativa konsekvenserna är därmed oproportionerliga och överdrivna jämfört med det eftersträvade syftet.

Riksdagsförvaltningen bestrider bifall till överklagandet och hänvisar till vad myndigheten anfört i förvaltningsrätten samt tillägger bland annat följande.

Kravet på att de offererade maskinerna ska kunna hantera den aktuella drivrutinen har stöd i ramavtalets kravkatalog och är en sådan tillåten precisering som avses i 5 kap. 7 § första stycket LOU.

På nytt bör också framhållas att syftet med den förnyade konkurrensutsättningen är att köpa in maskiner, inte att köpa in en ny drivrutin. Mot den bakgrunden har förvaltningsrätten gjort en riktig bedömning när den funnit att bestämmelsen i 6 kap. 4 § LOU inte är tillämplig eftersom kompatibilitetskravet inte avser själva förmålet för upphandlingen. Även om

bestämmelsen skulle vara tillämplig har kompatibilitetskravet stöd i ramavtalets kravkatalog. Uppgiften att den offererade utrustningen ska kunna hantera den aktuella drivrutinen är en beskrivning av den befintliga IT-miljön i vilken de offererade maskinerna måste fungera.

Kravet på att maskinerna ska vara kompatibla med Konica Minoltas drivrutin strider inte heller mot proportionalitetsprincipen. Det måste framhållas att kravet på kompatibilitet har ställts för att myndigheten inte ska drabbas av det arbete och de kostnader som byte till en gemensam drivrutin innebär. Att installera en ny gemensam drivrutin innebär merarbete för Riksdagsförvaltningen jämfört med att köpa in maskiner som kan hantera den befintliga drivrutinen. Innan en ny gemensam drivrutin kan installeras måste Riksdagsförvaltningen sätta upp en testmiljö i riksdagens lokaler där Ricohs personal kan utföra tester för att verifiera att den nya drivrutinen uppfyller myndighetens krav på funktion och säkerhet. Personal från Riksdagsförvaltningen behöver följa Ricohs verifieringsarbete för att sätta sig in i den nya IT-miljö som en ny gemensam IT-miljö innebär. Driftsättning av en ny gemensam drivrutin måste utföras av Riksdagsförvaltningens personal eftersom myndigheten inte tillåter att extern personal utför sådant arbete. Arbetstiden för att installera en ny drivrutin kan uppskattas till 36 timmar. Det är riktigt som Ricoh anför att det även tar tid att uppdatera en drivrutin från Konica Minolta. En sådan hantering ingår dock i driften eller förvaltningen av en befintlig IT-miljö och går inte att jämföra med det arbete som krävs för att byta en drivrutin. Riksdagsförvaltningen ifrågasätter också Ricohs uppgift om att det är omöjligt för företagets och alla andra tillverkares maskiner att kommunicera med Konica Minoltas drivrutin. Vad Ricoh har för underlag för detta påstående framgår inte. Tidigare lämnade uppgifter tyder snarare på att det är möjligt att anpassa Ricohs maskiner till den befintliga drivrutinen, även om det skulle medföra kostnader. Ricoh har inte uppgivit hur stora sådana kostnader skulle bli eller hur mycket arbete som skulle behövas läggas ned.

Det saknas därmed underlag för att göra bedömningen om kravet får en oproportionerlig negativ effekt för andra leverantörer än Konica Minolta.

Ricoh tillägger i huvudsak följande. Maskiner av olika fabrikat är huvudsakligen anpassade till sina egna drivrutiner. För att fungera i en miljö med maskiner av andra fabrikat kan de anpassas till en gemensam drivrutin som inte är leverantörsspecifik. I princip är det omöjligt att få maskiner av ett visst märke att fungera tillsammans med en leverantörsspecifik drivrutin av ett annat märke. För att Ricohs maskiner ska fungera med Konica Minoltas drivrutin krävs att Konica Minolta avslöjar drivrutinens källkod. Konica Minolta har ensamrätt till sin drivrutin och det är inte troligt att de skulle avslöja den för Ricoh. Om så ändå skulle ske skulle Ricohs maskiner behöva anpassas i Japan. Troligen skulle en sådan process ta flera månader. Det är därmed i praktiken omöjligt att offerera Ricohs skrivare. I vart fall skulle en anpassning av maskinerna vara så tids- och kostnadskrävande att det inte finns förutsättningar att lämna ett konkurrenskraftigt anbud.

Kammarrätten har genom beslut den 22 maj 2014 förordnat att avtal inte får ingås i den förnyade konkurrensutsättningen innan något annat har bestämts.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten har inledningsvis att ta ställning till frågan om Ricoh har lidit eller kan komma att lida skada av de påtalade bristerna i den förnyade konkurrensutsättningen. Ricoh har i detta avseende redogjort för varför det i princip varit omöjligt för bolaget att anpassa sina maskiner till Riksdagsförvaltningens krav och varför bolaget lidit skada genom att inte kunna lämna ett konkurrenskraftigt anbud. Enligt kammarrätten får Ricoh härigenom anses ha klargjort och konkretiserat på vilket sätt de påtalade bristerna medfört att bolaget lidit skada.

Kammarrätten har härefter att pröva om det finns skäl att ingripa mot den förnyade konkurrensutsättningen på grund av de påstådda bristerna.

Vad först gäller frågan om Riksdagsförvaltningens krav på kompatibilitet med Konica Minoltas drivrutin strider mot villkoren i ramavtalet eller mot bestämmelserna i 5 kap. 7 § LOU instämmer kammarrätten i förvaltningsrättens bedömning. Något skäl att ingripa mot den förnyade konkurrensutsättningen på denna grund finns således inte.

Vad härefter gäller frågan om kravet strider mot 6 kap. 4 § LOU kan inledningsvis konstateras att hänvisningen till Konica Minoltas drivrutin är en hänvisning till ett visst varumärke. Hänvisningen kan emellertid inte uppfattas som ett krav på att maskinerna, eller någon del av maskinerna, ska vara av detta varumärke. Kravet får i stället uppfattas som en beskrivning av den befintliga IT-miljö, i vilken de offererade maskinerna ska fungera. En sådan beskrivning bör enligt kammarrättens mening i normalfallet kunna lämnas i ett förfrågningsunderlag utan att stå i strid med den aktuella bestämmelsen. Något skäl till att inte godta denna beskrivning i förevarande fall finns inte. Av det sagda följer att det även på denna grund saknas skäl att ingripa mot den förnyade konkurrensutsättningen.

När det sedan gäller frågan om det aktuella kravet strider mot proportionalitetsprincipen i 1 kap. 9 § LOU konstaterar kammarrätten att principen syftar till att förhindra att den upphandlande myndigheten ställer större krav på leverantören eller leveransen än vad som behövs och vad som är ändamålsenligt för den aktuella upphandlingen. Tanken är att de uppställda kraven ska ha ett naturligt samband med, och stå i proportion till, det behov som ska täckas. Bedömningen av om ett krav är proportionerligt kan göras i tre steg där det inledningsvis prövas om kravet är en lämplig och effektiv åtgärd för att uppnå det eftersträvade syftet, därefter om kravet är nödvändigt för att det eftersträvade syftet ska uppnås (såtillvida att det inte finns mindre ingripande alternativ) och

slutligen om den negativa effekten av kravet är oproportionerlig eller överdriven jämfört med det eftersträvade syftet.

Såvitt framgår har det aktuella kravet till syfte att de upphandlade maskinerna ska kunna infogas i den befintliga IT-miljön utan att orsaka merarbete och merkostnader för myndigheten. Att kravet är lämpligt och effektivt utifrån detta syfte är enligt kammarrättens mening klart. Proportionalitetsprincipen kan således inte anses åsidosatt av denna anledning.

Det är också klart att kravet är nödvändigt om syftet ska uppnås. Det alternativ Ricoh angett skapar åtminstone visst merarbete för Riksdagsförvaltningen. Inte heller av denna anledning kan således proportionalitetsprincipen anses åsidosatt.

Vid prövningen av om kravets negativa effekt är oproportionerlig eller överdriven jämfört med det eftersträvade syftet har det inte framkommit annat än att kravet fått den negativa effekten att i vart fall Ricoh i praktiken inte har kunnat lämna ett konkurrenskraftigt anbud. Hur andra potentiella leverantörer i den förnyade konkurrensutsättningen har påverkats av kravet framgår inte klart av utredningen i målet. Det framgår dock att den enda leverantör som lämnat ett anbud i den förnyade konkurrensutsättningen är Konica Minolta. Någon bestämd slutsats vad detta beror på går inte att dra. Mot bakgrund av kravets art får det dock på goda grunder antas att kravet haft i huvudsak samma effekt för andra leverantörer – förutom Konica Minolta – som för Ricoh.

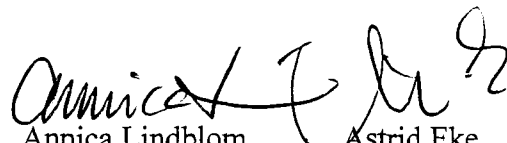
Ur ett upphandlingsperspektiv måste en sådan effekt anses som mycket negativ. Ricoh har uppgivit att denna negativa effekt kan undvikas om Riksdagsförvaltningen installerar en ny gemensam drivrutin som passar maskiner av olika varumärken, ett arbete som enligt Ricoh skulle kunna utföras på två till tre timmar. Riksdagsförvaltningen har å sin sida anfört

att en sådan installation skulle kräva 36 timmars arbete. Enligt kammarrätten saknar det betydelse vilken uppskattning som är mest korrekt. Även med en arbetsinsats om 36 timmar framstår den negativa effekten av kravet som oproportionerlig i förhållande till det eftersträlvade syftet att myndigheten inte ska drabbas av det arbete och de kostnader som ett byte till en gemensam drivrutin innebär. Att en eller flera leverantörer inte ges möjlighet att lämna ett konkurrenskraftigt anbud med motiveringen att Riksdagsförvaltningen annars skulle riskera visst, i detta sammanhang tämligen ringa, merarbete kan med andra ord inte anses godtagbart. Riksdagsförvaltningen får på grund härav anses ha åsidosatt proportionalitetsprincipen.

Av det sagda följer att det finns skäl att ingripa mot den förnyade konkurrensutsättningen. Överklagandet ska därför bifallas. Eftersom den aktuella bristen hänför sig till det konkurrensuppsökande skedet ska konkurrensutsättningen göras om.

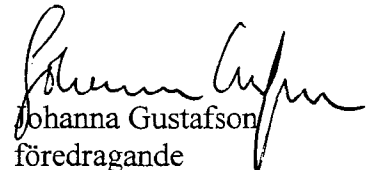

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Annica Lindblom
kammarrättsråd
ordförande

Astrid Eke
kammarrättsråd

Fredrik Hammarström
kammarrättsråd
referent

Johanna Gustafson
föredragande

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen
Enhet 15

DOM
2014-05-15
Meddelad i
Stockholm

BILAGA A

Sida 1 (8)

Mål nr
5681-14

SÖKANDE

Ricoh Sverige AB, 556228-8851

Ombud: Advokat Carl Norén
Kastell Advokatbyrå
Box 7169
103 88 Stockholm

MOTPART

Riksdagsförvaltningen
100 12 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Riksdagsförvaltningen genomför ett avrop av skrivare från ett ramavtal om bland annat skrivare som har träffats mellan Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet och ett antal leverantörer. Avropet innebär en förnyad konkurrensutsättning genom att ramavtalsleverantörerna erbjuds att på nytt lämna anbud. Ricoh Sverige AB (Ricoh) är anslutet till ramavtalet.

Ricoh ansöker om överprövning och yrkar att förvaltningsrätten ska besluta att den förnyade konkurrensutsättningen ska göras om. Till stöd för sin talan anför Ricoh sammanfattningsvis följande. Riksdagsförvaltningen kräver att efterfrågade maskiner ska kunna hantera en särskild drivrutin, C652SeriesPS. Detta krav strider mot ramavtalet samt mot 6 kap. 4 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Det strider också mot principerna om proportionalitet, likabehandling och transparens. Felet medför att Ricoh har lidit skada eller i vart fall riskerar att lida skada.

Riksdagsförvaltningen anser att ansökan om överprövning ska avslås och anför i korthet att förvaltningen inte har brutit mot LOU eller EU-rätten.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Principer för offentlig upphandling

Upphandlande myndigheter ska enligt 1 kap. 9 § LOU behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot någon av dessa principer eller mot någon annan bestämmelse i LOU och detta har medfört

att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts. Detta framgår av 16 kap. 6 § LOU.

Kravets förenlighet med ramavtalet

Om ramavtal ingåtts med flera leverantörer och om inte alla villkor är angivna i ramavtalet, ska parterna inbjudas att på nytt lämna anbud i enlighet med de villkor som anges i ramavtalet. Dessa villkor får om det är nödvändigt preciseras och vid behov kompletteras med andra villkor som angetts i förfrågningsunderlaget till ramavtalet (5 kap. 7 § LOU).

Ricoh menar att kravet på att maskinerna ska kunna hantera drivrutinen C652SeriesPS inte överensstämmer med den kravkatalog som hör till det aktuella ramavtalet. Ricoh anför att kravkatalogen endast ger stöd för att avropande myndighet kan ställa krav på att hård- och programvara ska vara möjlig att integrera med annan hårdvara och programvara i befintlig IT-miljö genom att uppställa krav på en gemensam drivrutin. Det finns enligt Ricohs mening inget stöd för att det skulle vara möjligt att ställa krav på att en gemensam drivrutin ska vara av ett specifikt varumärke och enligt Ricoh är den aktuella drivrutinen uppenbart av ett visst varumärke.

Förvaltningsrätten konstaterar att det på sid. 1 i ramavtalets kravkatalog anges: "Krav kan ställas på gemensam drivrutin." På sid. 3 anges följande: "Krav kan ställas på att hård- och programvara är möjlig att integrera med annan hårdvara och programvara i befintlig IT-miljö. Avropande kund kan t.ex. beskriva sin nuvarande IT-miljö och ställa krav på att den nyan-skaffade hårdvaran och programvara är kompatibel med denna samt möjlig att integrera i den befintliga miljön." Av 5 kap. 7 § LOU följer att dessa villkor får preciseras, vilket också anges på sid. 1 i kravkatalogen. Kravet på kompatibilitet med en viss drivrutin får ses som en sådan precisering.

Förvaltningsrätten bedömer således att Riksdagsförvaltningens krav på att maskinerna ska kunna hantera drivrutinen C652SeriesPS är uppställt i enlighet med villkoren i ramavtalets kravkatalog samt 5 kap. 7 § LOU. Det saknas därför skäl för ingripande mot upphandlingen på denna grund.

Kravets förenlighet med 6 kap. 4 § LOU

Ricoh anför vidare att kravet på att maskinerna ska kunna hantera drivrutinen C652SeriesPS strider mot bestämmelserna i 6 kap. 4 § LOU eftersom drivrutinen är av ett visst varumärke, nämligen Konica Minolta.

Tekniska specifikationer i ett förfrågningsunderlag får enligt 6 kap. 4 § första stycket LOU inte innehålla uppgifter om ursprung, tillverkning eller särskilt framställningssätt eller hänvisningar till varumärke, patent, typ, ursprung eller tillverkning, om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Enligt andra stycket i paragrafen får dock sådana uppgifter och hänvisningar förekomma, om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt. En sådan uppgift eller hänvisning ska följas av orden ”eller likvärdigt”.

Förvaltningsrätten konstaterar att det krav som Riksdagsförvaltningen ställer är att maskinerna ska kunna hantera drivrutinen C652SeriesPS. Det är alltså inte ett krav på att själva maskinerna ska vara av ett visst varumärke. Förfrågningsunderlaget måste i stället förstås så att maskinerna kan vara av vilket varumärke som helst, så länge de kan hantera den aktuella drivrutinen. Specifikationen i förfrågningsunderlaget avser alltså inte själva föremålet för upphandlingen och hänvisningen till drivrutinen kan därför inte anses strida mot 6 kap. 4 § LOU. Det saknas därför skäl för ingripande enligt LOU på denna grund. Frågan om kravet på kompatibilitet är rimligt eller inte faller utanför den prövning som ska göras enligt 6 kap. 4 § LOU.

Kravets förenlighet med LOU i övrigt

Ricoh menar att kravet på att maskinerna ska kunna hantera den aktuella drivrutinen strider mot principerna om proportionalitet, likabehandling och transparens. Ricoh anför bland annat följande. Kravet fyller ingen funktion och utesluter i praktiken andra leverantörer än Konica Minolta. Det är bara Konica Minoltas egna skrivare som fungerar felfritt tillsammans med Konica Minoltas drivrutin. Riksdagsförvaltningens syfte med kravet hade enklare kunnat uppnås genom installation av en gemensam drivrutin som fungerar med skrivare av alla slag. Användaren skulle inte uppleva någon skillnad och arbetet skulle inte ta mer än två-tre timmar i anspråk. Det kan göras helt utan att verksamheten störs och utan ändringar i den befintliga IT-miljön. Installationen skulle dessutom ske helt utan kostnad och arbete för Riksdagsförvaltningen. Det är oproportionerligt att utestänga alla andra leverantörer i stället för att installera en ny gemensam drivrutin. Konica Minoltas drivrutin finns tillgänglig för nedladdning men det krävs att man accepterar ett licensavtal. Av det framgår bland annat att Konica Minolta äger eller har fått licens till immateriella rättigheter avseende mjukvaran samt att alla rättigheter till mjukvaran förbehålls Konica Minolta eller licensgivaren. Konica Minolta hävdar alltså en ensamrätt till drivrutinen.

Riksdagsförvaltningen anför i korthet följande. Förvaltningen måste ha en gemensam drivrutin för alla skrivare och de befintliga skrivarna använder C652SeriesPS. Skrivarna är placerade i åtta olika fastigheter. Det måste gå att skriva ut från vilken maskin som helst. En enskild användare ska inte behöva fundera på om det är möjligt att få en utskrift från en viss skrivare. Oberoende av vilken skrivare som används ska det vara möjligt att välja häftning, enkel eller dubbelsidig utskrift samt A3- eller A4-format. En gemensam lösning för befintliga och nya skrivare skulle kräva byte av den drivrutin som används i dag, vilket skulle vara mycket arbetskrävande och orsaka betydande kostnader. När Ricoh gör gällande att det bara är fråga

om två-tre timmars arbete tar Ricoh endast hänsyn till arbetet med att installera mjukvaran på den centrala servern. Ett byte av drivrutin fordrar emellertid även andra åtgärder. Bland annat krävs tester för att verifiera att den nya drivrutinen uppfyller förvaltningens krav på funktionalitet och säkerhet. Ett byte av drivrutin kräver också kontroll av att den nya rutinen inte påverkar funktionen hos system som är integrerade med IT-stödet för säker utskrift. Ett byte av drivrutin innebär vidare en förändring av gränssnittet mot användaren och det medför att användarmanualer behöver uppdateras. Arbetet som ett byte skulle medföra kan uppskattas till i vart fall 20 timmar. Drivrutinen C652SeriesPS har visserligen utvecklats av Konica Minolta men Konica Minolta gör inte gällande någon ensamrätt och det programspråk som använts är en öppen standard. Drivrutinen är möjlig att ladda ner fritt från nätet. Det kan finnas andra leverantörer som använder en drivrutin som är fullt kompatibel med C652SeriesPS.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning av Ricohs talan i denna del.

En upphandlande myndighet har normalt stor frihet när den bestämmer det närmare föremålet för en upphandling (jämför RÅ 2010 ref. 78). I detta fall har Riksdagsförvaltningen valt att avropa skrivare (MFP:er samt kopiator-skrivare). Drivrutiner omfattas alltså inte av avropet. Denna avgränsning kan inte anses strida mot LOU, vilket Ricoh inte heller har påstått. Frågan är om kravet att skrivarna ska vara kompatibla med en viss drivrutin strider mot principerna om proportionalitet, likabehandling eller transparens.

Proportionalitetsprincipen innebär bland annat att krav som ställs inte får gå utöver vad som är nödvändigt och ändamålsenligt för upphandlingen i fråga (jfr prop. 2006/07:128 s. 132). Av praxis följer att bedömningen ska göras i tre steg. För det första ska det prövas om åtgärden är lämplig och effektiv för att uppnå det eftersträvade syftet. För det andra ska det prövas om åtgärden är nödvändig för att uppnå det eftersträvade syftet, såtillvida

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM

att det inte finns något mindre ingripande alternativ. För det tredje ska det prövas om den negativa effekt som kravet får för det intresse eller rättighet som kravet inskränker är överdriven jämfört med det eftersträvade syftet.

Kravet på att de efterfrågade maskinerna ska kunna hantera drivrutinen C652SeriesPS ställs enligt Riksdagsförvaltningen för att maskinerna ska kunna infogas i den befintliga miljön utan att orsaka merarbete eller andra olägenheter. Förvaltningsrätten anser att Riksdagsförvaltningen därmed har angett ett sakligt motiverat syfte med kravet. Rätten anser vidare att kravet framstår som en lämplig och effektiv åtgärd för att uppnå detta syfte.

Förvaltningsrätten anser att något mindre ingripande alternativ för att uppnå syftet inte har framkommit. Den aktuella drivrutinen är vidare en mjukvara som fritt kan laddas ner från Internet och det finns inget som talar för att Ricoh eller andra leverantörer skulle sakna möjlighet att ladda ner och använda den. Den negativa effekt som kravet får för andra leverantörer än Konica Minolta framstår därför inte som överdrivet stor eller oproportionerlig på annat sätt. Kravet på kompatibilitet med den aktuella drivrutinen kan inte anses strida mot proportionalitetsprincipen.

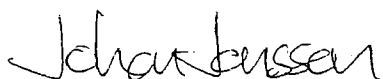
Till detta kommer att det givetvis kan vara av stort intresse för en myndighet att nya produkter kan inlemmas i den befintliga verksamheten utan vidare. Det kan i normalfallet inte anses finnas något hinder mot att kräva att ett offererat system kan kommunicera med ett befintligt system, jfr Kamrarrätten i Jönköpings dom den 17 maj 2010 i mål nr 1001-10.

Med detta sagt kan förvaltningsrätten ändå instämma i Ricohs bedömning att Konica Minolta får en viss fördel genom det aktuella kravet. Kravet är dock sakligt motiverat och i många fall är det troligen ofrånkomligt att den nuvarande leverantören har vissa konkurrensfördelar i en upphandling.

Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten alltså att kravet på att efterfrågade maskiner ska kunna hantera drivrutinen C652SeriesPS inte kan anses strida mot principerna om proportionalitet, likabehandling eller transparens. Det har inte heller framkommit att det skulle strida mot någon annan bestämmelse i LOU eller mot EU-rätten. Det saknas därmed skäl för ingripande enligt LOU och ansökan om överprövning ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1A LOU).

Johan Jansson

Förvaltningsrättsfiskal

Elisabeth Kornfeldt har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.